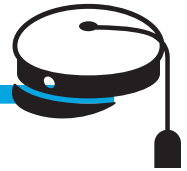

Suomi 2025

**Yrittäjämönteinen
korkeakoulutus 2025**

Osaaminen kantaa Suomea

Satavuotias Suomi on menestystarina vailla vertaa. Kova työ, yrittäminen ja osaaminen ovat nostaneet Suomen köyhyydestä ja sotien raunioista kukoistukseen.

Olemme luoneet yhden maailman parhaista koulutusjärjestelmistä, jonka perusta on koko väestön oikeus elinikäiseen oppimiseen sekä koulutuksen jatkuva kehittäminen.

Vahva perusta on kantanut Suomea myös finanssikriisistä alkaneen talouskriisin yli.

Miten menestymme myös tulevaisuudessa? Miten vahvistamme edellisten sukupolvien vahvaa perintöä ja pidämme Suomen vastakin maailman huipulla?

Suomen on oltava yrittäjyysyhteiskunta. Tässä tärkeä rooli on yrittäjyyttä tukevalla koulutusjärjestelmällä ja elinikäisellä oppimisella.

Tässä hengessä Suomen Yrittäjät on valmistellut Yrittäjämönteinen korkeakoulutus 2025 -asiakirjan. Haluamme Suomeen yliopistojärjestelmän, joka tukee yrittäjyyttä eri puolilla maata, yhdistää yrittäjyyden maailmanluokan tutkimukseen ja osaamiseen sekä varmistaa Suomessa toimivien yritysten menestyksen kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa.

Ohjelma on osa Suomen Yrittäjien Suomi 2025 -hanketta. Tuotamme siihen esityksiä suomalaisen yhteiskunnan uudistamiseksi. Palaamme myöhemmin koulutus- ja osaamisjärjestelmään laajemmin.

Yrittäjäliike haluaa olla Suomea uudistava voima. Näemme, että yrittäjyys on merkittävä osa kaikkia niitä uudistushankkeita, joilla suomalaista yhteiskuntaa viedään eteenpäin.

Mikael Pentikäinen
Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja

Tarvitaan lisää kasvupalukkaita ja kansainvälisiä yrityksiä	4
Yrittäjien teesit yrittäjyysmyönteiseen korkeakoulutukseen	5
Yksi korkeakoululaki - monta tapaa toimia	5
Tiede ja tutkimus ovat yliopistokoulutuksen perusta	6
Lähtökohtana elinikäinen oppiminen	6
Yksi korkeakoululaki - monta tapaa toimia	9
Kohti profiloitumista ja verkostoitumista	9
Opiskelijavalinnoista - todistuksella opiskelemaan	9
Lukukausimaksut käyttöön	10
Yliopistokeskusten rahoitus yliopistojen, kuntien ja elinkeinoelämän vastuulle	10
Korkeakoulujen rahoitus pohjaa laajennettava	11
Tiede ja tutkimus ovat korkeakoulutuksen perusta	13
Tutkimuksessa ei ole varaa keskinkertaisuuteen	13
Kaupallistamisen vaikeus	13
Lähtökohtana elinikäinen oppiminen	16
Yrittäjät yhä korkeammin koulutettuja	16
Neljä väylää elinikäiseen oppimiseen	18
Kaikille kokemus yrittäjyydestä	20
Kaikille opiskelijoille kansainvälistä kokemusta	21
Palvelumuotoilua yritys yhteistyöhön	21
Suomi on pk-yritysten maa	23
Lähes kaikki ovat pieniä yrityksiä	23
Yhä useammalla yrittäjällä on korkeakoulutus	23
Digitalisaatio ja kansainvälistyminen haastaa yrityksiä	23
Osaavan työvoiman puute rajoittaa kasvua	23
Yrittäjäksi ryhtyminen kiinnostaa nuoria vain teoriassa	23
Lähteet	24

Tarvitaan lisää kasvupalukkaita ja kansainvälisiä yrityksiä

Korkeakoulut ovat luonteva kumppani

Suomi ja Suomessa toimivat yritykset tarvitsevat huippuosaamista. Emme menesty kovassa kansainvälisessä kilpailussa, jos osaaminen ja yrittäjyys eivät ole maailman huippua.

Globalisaatio, teknologinen kehitys ja digitalisaatio ohjaavat yritysten liiketoimintaympäristöä. Nopea muutos pakottaa yritykset jatkuvaan kehittämiseen, jotta ne voivat palvella yhä vaativampia asiakkaita kovenevassa kilpailussa.

Suomi tarvitsee myös lisää kasvuha-

lukkaita ja kansainvälisiä yrityksiä, jotta maamme olisi kilpailukykyinen ja pystyisi huolehtimaan kaikista kansalaisistaan.

Uusi työ syntyy pääasiassa pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Uusi yrittäjyys on yhä useammin moniulotteista ja eri toimintaympäristöjä hyödyntävää verkostomaista toimintaa. Se syntyy perinteisten toimialojen kohdatessa tai niiden ulkopuolelle. Sitä on vaikea määrittellä nykyisillä yrittäjyyden ja työn käsitteillä.

Yhä useampi yrittäjä on korkeakoulutettu. Heille luonteva oman osaamisen ja yrityksen kehittämiskumppani ovat korkeakoulut.

Yrittäjien näkökulmasta korkeakoulu- ja tiedesektorin tehtävänä on

1 tehdä huippututkimusta, joka synnyttää uusia innovaatioita, yrittäjyyttä ja hyvinvointia

2 lisätä korkeaan osaamiseen perustuvan uuden yrittäjyyden syntymistä palvelemaan nopeasti muuttuvia asiakastarpeita

3 kouluttaa jatkuvaan kehittymiseen sitoutuneita osaajia myös pk-yrityksille

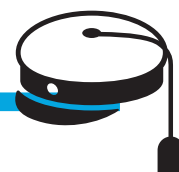
4 varmistaa yritysten ja niiden henkilöstön sekä yrittäjäomistajien jatkuva kehittyminen

5 antaa yrittäjälle valmiuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen

6 tukea yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa

7 vahvistaa osaamista, yrittäjyyttä ja elinvoimaa koko Suomessa sekä samalla koko suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointia ja kehittymistä.

Yrittäjien teesit yrittäjyysmyönteiseen korkeakoulutukseen

Yksi korkeakoululaki - monta tapaa toimia

1 Korkeakoulutusta ohjaa yksi lainsäädäntö, joka tarjoaa perustan huippuosaamiseen ja -tutkimukseen. Rakenteellisesta duaalimallista luovutaan. Kaikki korkeakoulut ovat yliopistoja.

2 Yliopistoilla on selkeät, huolella valitut profiilit, jotka painottavat tutkimusta, tutkimusta soveltavaa työelämälähtöisyyttä tai näiden yhdistelmiä. Ne toimivat verkostomaisesti ja vahvassa kansainvälisessä yhteistyössä. Yliopistoja on nykyistä vähemmän, mutta ne toimivat eri puolilla maata. Koulutus-, yrittäjyys- ja innovaatioyhteistyö toisen asteen koulutuksen kanssa on laajaa ja systemaattista.

3 Yliopistojen perustehtävät ovat tutkimus, koulutus ja profiiliensa mukainen vaikuttavuus. Yliopistot tuottavat tutkimusta ja tiedeperusteista osaamista elinkeinoelämälle ja muulle yhteiskunnalle, myös pk-yrityksille.

4 Yliopistot antavat opetusta useilla kielillä. Monikieliset yliopistot huolehtivat, että ne myös toimivat monikielisesti ja huomioivat Suomen kielivähemmistöt.

5 Yksityisten yliopistojen perustaminen on mahdollista. Ne voivat myydä suomalaisia yliopistotutkintoja sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Suomen markkinoilla toimivat, suomalaisia tutkintoja myöntävät yksityiset yliopistot akkreditoidaan.

6 Julkisesti rahoitetuilla yliopistoilla on lukukausimaksu, joka on sama kaikille Euroopan talousalueelta tuleville opiskelijoille. Opintotuki- ja stipendijärjestelmin varmistetaan kaikille Suomessa asuville taloudellinen mahdollisuus yliopisto-opintoihin.

7 Korkeakoulutukseen valitaan ensisijaisesti toisen asteen todistusten perusteella. Pääsykokeista luovutaan, mutta joillain aloilla voi olla soveltuvuuskokeita. Yliopisto-opinnot voidaan aloittaa joustavasti ympäri vuoden, ja kesälukukausi on käytössä. Avoimissa korkeakouluopinnoissa tai täydennyskoulutuksessa suoritettut opinnot avaavat väylän tutkinto-opintoihin.

8 Yliopistokeskusten ylläpidosta ja rahoituksesta vastaavat alueen yliopistot, kunnat ja elinkeinoelämä. Jokaisella yliopistokeskuksella on vastuuyliopisto, joka vastaa strategiasta ja sen toimeenpanosta.

Yliopistoilla on selkeät, huolella valitut ja rakennetut profiilit.

Tiede ja tutkimus ovat yliopistokoulutuksen perusta

9 Yliopistolla on yksi tai useampi kansainvälisen luokan tutkimusyksikkö. Oman tieteenalansa kansainvälisessä kärjessä olevat yksiköt vastaavat tutkimuksen kehittämisestä ja kouluttavat tutkimus- ja elinkeinoelämään lahjakkaita osajia.

10 Korkeakoulut ovat kansainvälisesti vetovoimaisia niin, että Suomeen hakeutuu alansa tieteellisesti huippulahjakkaita tutkijoita ja opiskelijoita.

11 Tutkimuksen tuloksena syntyneiden innovaatioiden kaupallistamista tehostetaan yksityistämällä yliopistojen kaupallistamispalvelut.

12 Yliopistojen palvelut yrityksille toimivat alueellisesti yhden luukun periaatteella. Palvelut auttavat yrityksiä löytämään osajia ja yritysten tarvitsemia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopalveluita.

13 Tutkimuslaitosten ja yritysten yhteistyö on tiivistä. Erityisesti Teknologian tutkimuskeskus VTT:n rooli osaamisen ja teknologian siirtäjänä pk-yrityksiin on merkittävä. Myös muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen tiedeperusteinen yhteistyö tiivistyy toiminnallisesti ja rakenteellisesti.

14 On kehitetty järjestelmä, joka mahdollistaa tutkijoiden lyhytaikaisen työskentelyn pk-yrityksissä ja yrittäjien työskentelyn tutkimushankkeissa. Järjestelmän rahoitus tulee asiakasyrityksiltä, yliopistoilta ja tutkimuslaitoksilta.

Lähtökohtana elinikäinen oppiminen

15 Aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan. Toisen yliopiston antamat opinnot hyväksytään toisen tutkinnoissa.

16 Tutkinnot on laadittu osaamisperusteisesti. Kandidaatin tutkinto antaa pääsääntöisesti riittävät työelämävalmiudet ja mahdollistaa hakeutumisen eri koulutusalojen maisteriopintoihin. Kaikista tutkinnoista on väylä tohtorintutkintoon. Opinnot ja tutkinto voidaan suorittaa yksilön ja työelämän tarpeisiin perustuen myös toisen asteen opintoja hyödyntäen. Tutkintojen työelämäyhteyden vahvistamiseksi kehitetään korkea-asteen oppisopimuskoulutus.

17 Kaikki opiskelijat saavat perustiedot ja käytännön kokemuksia yrittäjyydestä. Jokaisessa yliopistossa annetaan yrittäjyyskoulutusta. Start up- ja hautomotoiminnassa tehdään tiiviisti yhteistyötä.

18 Kaikki suomalaiset yliopisto-opiskelijat suorittavat harjoittelun tai vaihdon ulkomailla.

19 Ulkomaalaisille opiskelijoille annetaan yhteiskuntaan integroitumista tukevia opintoja. Tutkinnon suorittaneille tarjotaan automaattisesti työlupa.

20 Korkea-asteen elinikäisen oppimisen palvelutarjonta on laajaa, ja palvelut ovat helposti yrittäjien saatavilla. Avoimen korkeakoulun ja yliopistollisen täydennyskoulutuksen toiminnot on yhdistetty elinikäisen oppimisen palveluiksi. Ne tarjoavat yritysten ja työelämän tarvitsemää koulutusta sekä kehittämispalveluita, jotka voivat olla maksullisia. Lisäksi ne tuottavat opeuksen kehittämispalveluita yliopistoille.

Yrittäjien tavoite

Kansakunnan kokoon ja vetovoimaisuuteen nähden korkeakoulu- ja tutkimuskenttä on liian hajanainen. Järjestelmän keskeiset haasteet ovat korkeakoulujen suuri määrä, monet pienet yksikkörakenteet ja resurssien tarpeeton hajautuminen muun muassa kielipoliittisin perustein.

Vahvemmat yksikkökoot ovat kansainvälisesti houkuttelevia ja tällaisten osaamiskeskittymien korkeakoulut vetovoimaisempia niin työnantajana, opiskelupaikkana kuin yhteistyökumppanina. Vetovoima perustuu tutkimuksen laatuun ja moderneihin pedagogisiin ratkaisuihin.

Kaksi eri lakia (yliopisto- ja ammattikorkeakoululaki) on johtanut siihen, että aito ja tarpeellinen yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä ei ole edennyt siinä määrin kuin nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä olisi ollut suotavaa. Se luo tehottomuutta ja turhaa päällekkäistä hallintoa. Se myös hidastaa koulua vaihtavien opiskelua, kun samojakin opintoja joudutaan suorittamaan uudelleen, koska ne eivät kelpaa toisessa korkeakoulussa.

Laajemman opetusyhteistyön mahdollistaminen parantaisi sekä opetuksen laatua että taloudellisuutta. Päällekkäisen opetustarjonnan minimoiminen vapauttaisi korkeakoulujen voimavaroja muuhun toimintaan. Nykyistä joustavimmat opintotarjonnat ja sujuvammat opintopolut parantaisivat koulutuksen työelämävastaa-

vuutta ja helpottaisivat työelämään siirtymistä.

Mitä pidemmälle tulevaisuuteen katsotaan, sitä enemmän korkeakoulut kokoaavat opintojaan eri tieteellisistä ekosysteemeistä. Niiden luomisessa Suomen tulee ottaa globaalisti johtava rooli. Tällöin digitalisaatio tuo Suomeen jatkossakin kestävää kasvua katoavien töiden tai muualle työn perässä lähtevien osaajien sijaan. Onnistuakseen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulee siirtyä yhteisen lainsäädännön alle mahdollisimman nopeasti.

Tulevaisuudessa yliopistot ja korkeakoulut toimivat läheisessä yhteistyössä ja eri organisaatioiden muodostaman verkoston osana. Digitaaliset palvelut pitävät yhteiset toimintamallit järjestyksessä. Opiskelija voi joustavasti hankkia osaamista intressiensä ja tarpeidensa mukaan sieltä, missä osaaminen on saatavissa.

On ymmärrettävä, että tulevaisuudessa korkeakoulut eivät ole enää tietylle alueelle tai tiettyyn rakennukseen perustettu koulutustehtävän tai tieteen tekemisen perustettu yksikkö. Digitalisaatio ja sen mahdollistamat uudet opiskelumenetelmät purkavat voimalla fyysisiä rajoja.

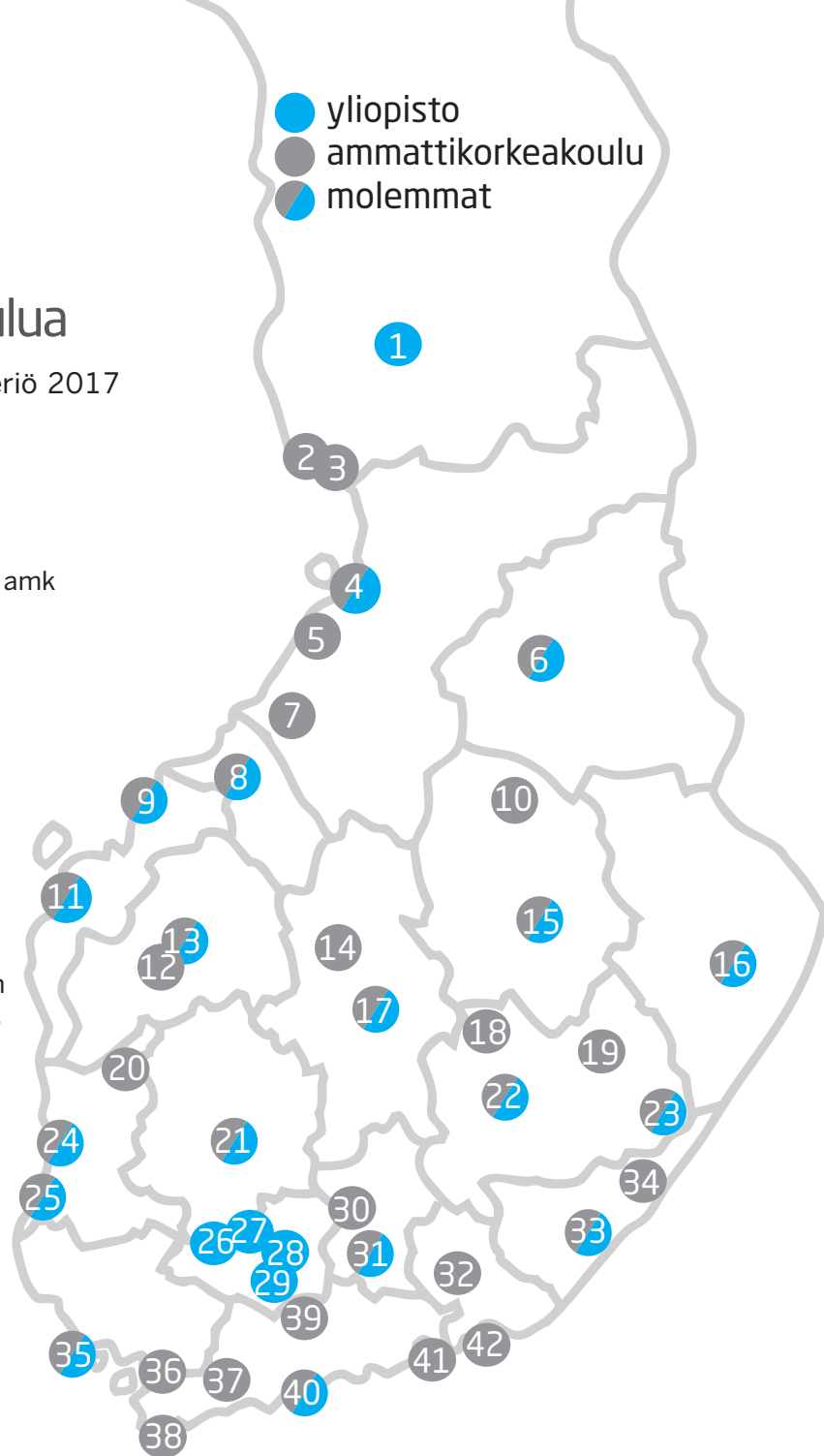
Koko koulutusjärjestelmän tulee huolehtia riittävästä kielivarannosta. Suomi tarvitsee aidosti monikieliset korkeakoulut; englannin lisäksi ruotsin kielen asema on turvattava.

***Yliopistoilla on selkeät,
huolella valitut ja rakennetut profiilit.***

Korkeakoulut 2017: 14 yliopistoa 23 ammattikorkeakoulua

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017

1. **Rovaniemi:** Lapin yliopisto, Lapin amk
2. **Tornio:** Lapin amk
3. **Kemi:** Lapin amk ja Humak amk
4. **Oulu:** Oulun yliopisto, Oulun amk
5. **Oulainen:** Oulun amk
6. **Kajaani:** Kajaanin amk, yliopistokeskus (ISYO, OY, LY, JY)
7. **Ylivieska:** Centria amk
8. **Kokkola:** Centria amk, yliopistokeskus (JY, OY, VY)
9. **Pietarsaari:** Åbo Akademi, Centria amk, Novia amk
10. **Iisalmi:** Savonia amk
11. **Vaasa:** Vaasan yliopisto, Helsingin yliopisto, Åbo Akademi, Hanken, Vaasan amk, Novia amk
12. **Ilmajoki:** Seinäjoen amk
13. **Seinäjoki:** Seinäjoen amk, yliopistokeskus (TTY, TaY, HY, VY, Taideyliopisto)
14. **Saarijärvi:** Jyväskylän amk
15. **Kuopio:** Itä-Suomen yliopisto, Savonia AMK, Humak amk
16. **Joensuu:** Itä-Suomen yliopisto, Karelia amk
17. **Jyväskylä:** Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän amk
18. **Pieksämäki:** Diak amk
19. **Varkaus:** Savonia
20. **Kankaanpää:** Satakunnan amk
21. **Tampere:** Tampereen yo, Tampereen teknillinen yo, Tampereen amk
22. **Mikkeli:** Mikkelin amk, yliopistokeskus (Aalto, HY, LTY)
23. **Savonlinna:** Itä-Suomen yliopisto, Mikkelin amk
24. **Pori:** Satakunnan amk, Diak amk, yliopistokeskus (Aalto, TTY, TaY, TY)
25. **Rauma:** Satakunnan amk, Turun yo
26. **Forssa, Tammela:** Hämeen amk
27. **Valkeakoski:** Hämeen amk
28. **Riihimäki:** Hämeen amk
29. **Hämeenlinna, Hattula:** Hämeen amk
30. **Heinola:** Haaga-Helia amk
31. **Lahti:** Lahden amk, yliopistokeskus (Aalto, HY, LTY)

32. **Kouvola:** Kymenlaakson amk
33. **Lappeenranta:** Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Saimaan amk
34. **Imatra:** Saimaan amk
35. **Turku:** Turun yo, Åbo Akademi, Turun amk, Diak, Humak, Novia amk
36. **Salo:** Turun amk
37. **Lohja:** Laurea amk
38. **Raasepori:** Novia amk
39. **Hyvinkää:** Laurea; **Järvenpää:** Diak; **Nurmijärvi:** Humak
40. **Pääkaupunkiseutu:** Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto, Hanken, Taideyliopisto, Arcada amk, Haaga-Helia amk, Humak amk, Diakonia amk, Laurea amk, Metropolia amk,
41. **Porvoo:** Haaga-Helia amk, Laurea amk
42. **Kotka:** Kymenlaakson amk

Yksi korkeakoululaki - monta tapaa toimia

Kohti profiloitumista ja verkostoitumista

Suomen korkeakoulu-, tutkimus- ja innovaatiojärjestelmää on uudistettu merkittävästi viime vuosina. Keskeisimmät uudistukset ovat yliopistolaki vuonna 2009 ja ammattikorkeakoululaki vuonna 2014. Uudistuksilla on pyritty vahvistamaan korkeakoulujen mahdollisuuksia toimia kansainvälisessä ympäristössä.

Yliopistouudistuksen keskeisimmät tavoitteet kytkeytyivät yliopistojen toimintakyvyn ja reagoitiherkkyuden parantamiseen, rahoituspohjan monipuolistamiseen, kansainvälisen tutkimusrahoituksen ja yhteistyömahdollisuuksien entistä parempaan hyödyntämiseen sekä resurssien kohdentamiseen yliopistojen strategisiin painoaloihin. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen tavoitteet olivat samansuuntaiset huomioiden AMK-sektorin rooli ja tehtävät korkeakoulujärjestelmässä.

Uudistusten jälkeen strategisen johtamisen merkitys korostuu. Kaikkiaan uudistuksilla on luotu edellytyksiä rakenteelliseen uudistumiseen ja toimintaympäristön muutoksiin vastaamiseen.

Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen on edennyt viime vuosina yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen omien strategioiden ja kehittämislinjojen pohjalta. Toimilla on tähdätty muun muassa opetuksen ja tutkimuksen laadun parantamiseen sekä korkeakoulujen alueellisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamiseen.

Asiakirjan julkaisuhetkellä vuonna 2017

Suomessa on

- 14 yliopistoa
- 24 ammattikorkeakoulua
- 6 yliopistokeskusta
- 17 tutkimuslaitosta.

Korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstöä oli vuonna 2016 yhteensä noin 17 000 henkilötyövuotta. Korkeakouluopiskelijoita on yhteensä noin 290 000.

Opiskelijavalinnoista - todistuksella opiskelemaan

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt yhdessä korkeakoulujen kanssa valintakomenettelyjen uudistuksen. Tavoitteena on vähentää välivuosia ja aikaistaa korkeakouluopintojen aloitusta. Tämä konkretisoitui keväällä 2017 opetus- ja kulttuuriministeriön asettamien työryhmien kautta. Ne ehdottivat ratkaisuja toiselta asteelta korkea-asteelle siirtymisen sujuvoittamisesta. Suomalaisilla korkeakouluilla on laaja autonomia. Kansallisesti on pidetty tärkeänä, että korkeakoulut päättävät itse opiskelijavalinnan perusteista. Tämä on johtanut suureen korkeakoulu- ja alakohtaiseen variaatioon korkeakoulujen valinnoissa. Keväällä 2016 järjestettiin yhteensä yli tuhat pääsy- ja soveltuvuuskoetta.

Valintakokeiden järjestämisen kustannukset tunnetaan korkeakouluissa huonosti. Eräiden arvioiden mukaan korkeakoulujen kustannukset ovat 15–25 miljoonaa. Tämä vaatisi tarkempaa selvittämistä. Toinen nykykäytännön heikkous on se, että korkea-

Yrittäjien tavoite

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on tärkeä rooli ohjata opiskelijavalintaprosessien kehittämistä kohti kestävämpää ratkaisua. Opiskelijavalinnoissa tulee luopua pitkää etukäteisvalmistelua vaativista pääsykokeista siinä määrin kuin se on mahdollista ja siirtyä lukio- ja ammatillisen koulutuksen todistuksiin perustuvaan valintaan. Joillain aloilla voi olla soveltuvuuskokeita.

Todistusvalinnan rinnalla myös avoimen väylän tulee olla tasavertainen tie korkeakouluihin. Avoin väylä tarjoaa hakijalle hyvän mahdollisuuden osoittaa korkeakoulukelpoisuus, motivaatio ja edellytykset menestyä korkeakouluopinnoissa. Sen varmistamiseksi avoimen yliopiston opetusta on merkittävästi lisättävä.

koulut päättävät valintaperusteistaan vain vuodeksi kerrallaan. Lisäksi valintaperusteet ovat varsin kirjavaisia.

Vuoden 2015 uusista ylioppilaista joka kolmas, 32 prosenttia, jatkoi välittömästi tutkintotavoitteista opiskelua ylioppilaaksitulon jälkeen. Yliopistokoulutuksessa jatkoi 16 prosenttia, ammattikorkeakoulutuksessa 11 prosenttia ja ammatillisessa 5 prosenttia. Ylioppilaaksitulovuonna jatko-opintojen ulkopuolelle jääneiden osuus on kasvanut kymmenessä vuodessa 58 prosentista 68 prosenttiin. (Valmiina valintoihin, OKM 2016.)

Ammattikorkeakouluista paikan vastaanottaneista 44 prosentilla on ammatillinen tutkinto. Noin kolmasosalla näistä on myös ylioppilastutkinto. Yliopistoista paikan vastaanottaneista noin 10 prosentilla on ammatillinen tutkinto. Noin 70 prosentilla näistä on myös ylioppilastutkinto (2014). (Valmiina valintoihin II, OKM 2017.)

Lukukausimaksut käyttöön

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (Etla) tutkijat ehdottivat keväällä 2017 lukukausimaksua myös suomalaisille ja Euroopan talousalueen (ETA) opiskelijoille. Takaisinmaksu voitaisiin sitoa tuloihin niin, että vähätuloiset eivät joutuisi maksamaan. Samansuuntainen malli on käytössä esimerkiksi Englannissa. Ilmainen koulutus ja antelias opintotukijärjestelmä ovat Etlan mu-

kaan syynä myös Suomen pitkiin opiskeluaikoihin. Ehdotus on hyvin perusteltu.

Koulutus on yksi maailman nopeimmin kasvavista liiketoimintasektoreista. Maailmanlaajuisesti pääosa koulutuspalveluiden kaupan arvosta muodostuu tutkintoon joltavan korkeakoulutuksen myynnistä.

Suomessa peritään lukukausimaksuja EU:n ja ETA:n ulkopuolelta tulevilta korkeakouluopiskelijoilta. 2016 Suomessa voimaan tullut laki määrää vähintään 500 euron maksun EU:n ja ETA:n ulkopuolisille 1. elokuuta 2017 jälkeen aloittaneille opiskelijoille vieraskielisistä tutkinnoista.

Maisterintutkinto maksaa useimmissa ohjelmissa 12 000 euroa vuodessa. Tuloilla on tarkoitus edistää korkeakoulujen rahoitusta ja koulutusvientä.

Yliopistokeskusten rahoitus yliopistojen, kuntien ja elinkeinoelämän vastuulle

Yliopistokeskus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoima koulutusorganisaatio, joka koordinoi alueellista yliopisto-opetusta paikkakunnilla, joilla ei ole omaa yliopistoa. Yliopistokeskuksia on Suomessa kuusi: Kaajanissa, Kokkolassa, Lahdessa, Mikkelissä, Porissa ja Seinäjoella.

Näillä paikkakunnilla on useita yliopistojen sivutoimipisteitä tai muita yksiköitä, jotka yliopistokeskus kokoaa yhteiseksi osakeskeskittymäksi. Yliopistokeskukset saivat

Yrittäjien tavoite

Kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvattamisen ja korkeakoulujen niukkeiden resurssien näkökulmasta lukukausimaksun rajaaminen EU:n tai ETA:n ulkopuolelle ei ole hyvä ratkaisu.

Korkeakoulujen tulee ottaa käyttöön yhtenäiset lukukausimaksut suomalaisille ja Euroopan talousalueelta tuleville opiskelijoille. Se todennäköisesti nopeuttaa opintoja ja vähentää keskeyttämisistä. Nopeampi valmistuminen mahdollistaa pidemmät työurat. Lisäksi opintojen nopeuttaminen mahdollistaa useammalle opiskelupaikan.

Opintotuki- ja stipendijärjestelmin pitää turvata mahdollisuus kaikille riippumatta taloudellisesta asemasta. Taloudelliset

lisäresurssit parantavat myös yliopistojen opetuksen laatua.

Keskeisten ministeriöiden (OKM, TEM, UM) tulee yhdessä valmistella kehitysyhteistyön linjaukset niin, että kansallisella tasolla tunnustetaan, mikä osa koulutusviennistä on kehitysyhteistyötä ja mikä markkinaehtoista koulutusvientä.

Tulee selkeyttää, miten kansainvälisiä opiskelijoita rekrytoidaan. Parhaita voidaan houkutella stipendein ja apurahoin. On linjattava, mihin maihin viedään koulutusta kehitysyhteistyön kautta. Tällöin hyödynnetään kehitysyhteistyön resursseja.

vakiintuneen aseman sen jälkeen, kun yliopistokeskus merkittiin lakiin vuonna 2009. Vuonna 2012 säädettiin erikseen keskusten koordinoinnin rahoituksesta asetuksella.

Yliopistokeskusten perusta on vahvasti yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa ja alueellisessa kehittämisessä. Yliopistokeskukset ovat puhtaimmillaan sijaintialueen tarpeista rakennettuja ja suunniteltuja.

Yliopistokeskus perustuu yliopistojen yhteistyösopimukseen. Jokaista yliopistokeskusta koordinoi yksi yliopisto. Yhteisenä tavoitteena on saavuttaa synergiaetua sekä vahvistaa yliopistotoimintojen näkyvyyttä, yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta.

Yliopistokeskusten tavoitteena on kytkeä tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminta kiinteästi maakunnassa valittuihin strategioihin ja ohjelmiin sekä vastata erityisesti alueelta nouseviin tutkimus- ja koulutustarpeisiin yhteistyössä alueen ja sen yritys- ja elinkeinoelämän kanssa. Kehitys on johtanut joiltain osin yliopistojen toiminnan sirpaloitumiseen sekä pienten ja rahoituspohjaltaan epävarmojen yksiköiden syntymiseen, joskin viimeisten vuosien aikana tässä

on ollut nähtävissä muutosta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa yliopistokeskuksia rahoituskaudella 2017–2020 vuosittain yhteensä kolmella miljoonalla eurolla.

Korkeakoulujen rahoitus- pohjaa laajennettava

Vuosina 2010–2015 korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen menoista on säästetty 240 miljoonaa euroa. Yliopistojen valtionrahoituksesta on vähennetty 136 miljoonan euroa. Yliopistojen valtionrahoitus on kasvanut 494 miljoonaa euroa vuodesta 2006 vuoteen 2016, jolloin valtio rahoitti yliopistoja 1,8 miljardilla eurolla.

Ammattikorkeakoulujen valtionrahoitukseen on kohdistunut 71 miljoonan euron bruttomääräiset menosäästöt. Kun huomioidaan myös kuntien tarjoama rahoitus, vähennys on 169 miljoonaa euroa. Ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitus vuonna 2017 oli 835 miljoonaa euroa, kun vuonna 2016 kokonaisrahoitus oli 858 miljoonaa euroa.

Yrittäjien tavoite

Toimintaympäristö on muuttunut 20 vuoden aikana merkittävästi. Samalla yliopistokeskusten toiminta on profiloitunut vahvemmin alueen korkeakoulujen toiminnaksi. Ylimääräiset hallinnolliset rakenteet on purettava. Jokaisella yliopistokeskuksella pitää olla vastuuyliopisto, jonka tehtävä on valmistella yliopistokeskukselle strategia, huolehtia sen toteutus ja järjestää hallinto.

Alueen yliopistojen, kuntien ja elinkeinoelämän tulee vastata yliopistokeskusten rahoituksesta. Pitää olla mahdollista, että yliopistokeskuksen ympärille rakentuu siihen kuuluvien yksiköiden yhdistämisen kautta uusi yliopisto – edellyttäen, että samalla korkeakoulurakenne tiivistyy ja niiden määrä vähenee.

*Korkeakoulutusta ohjaa yksi lainsäädäntö,
joka tarjoaa perustan huippuosaamiseen
ja -tutkimukseen.*

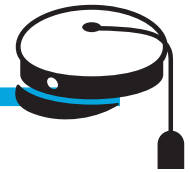
Yrittäjien tavoite

Korkeakoulukenttä toimii käytännössä julkisella rahalla. Julkisen talouden ongelmien vuoksi Suomen on vaikea lisätä tulevaisuudessa julkisen rahan osuutta korkeakoulukentässä. On tärkeää, että yhteistyötä tiivistetään yli korkeakoulumuotojen. Näin puretaan koulutuksen päällekkäisyyksiä ja panostetaan yksityisen rahan keräämi-

seen. Tämä tapahtuu esimerkiksi mahdollistamalla lukukausimaksut, lisäämällä huippututkimuksen näkyvyyttä, yksityistämällä kaupallistamiseen liittyvät palvelut sekä kehittämällä yritys yhteistyön palveluja yhteistyössä eri korkeakoulujen sekä alueen kaupunkien kanssa.

Tiede ja tutkimus ovat korkeakoulutuksen perusta

Tutkimuksessa ei ole varaa keskinkertaisuuteen

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioympäristöt ja -infrastruktuurit voivat muodostua esimerkiksi tutkimuksen, osaamisen, innovaatiotoiminnan, palvelujen tai fyysisten laitteiden ympärille. Ne ovat oleellinen osa korkeakoulujen alueellista ja yhteiskunnallista toimintaa.

Kansainväliset kilpailukykytutkimukset ovat osoittaneet, että Suomessa julkisia menoja on käytetty tuottavalla ja talouskasvua vahvistavalla tavalla. Siihen on kuulunut panostus koulutukseen ja tutkimukseen, mikä on edistänyt teknologioiden kehittämistä ja niiden tehokasta käyttöönottoa. Suomessa tuotetaan 0,8 prosenttia maailman julkaisuista.

Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta kaikkiaan noin 82 prosenttia katettiin julkisin varoin. Tähän sisältyvät budjetin kautta tuleva perusrahoitus, valtion tutkimusrahoitus, kuntien rahoitus sekä muu julkinen rahoitus. ([Korkeakoulusektorin tutkimustoiminnan rahoitus vuonna 2014.](#))

Yliopistot käyttivät vuonna 2015 tutkimukseen 1,45 miljardia euroa ([Tieteen tila 2016](#)). Suurin osa rahoituksesta tulee suoraan valtionrahoituksesta opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen Akatemian ja Innovaatorahoituskeskus Tekesin kautta.

Panostukset tutkimus- ja kehitystoimintaan eivät kuitenkaan ole tuottaneet yhtä laadukkaita ja vaikuttavia tuloksia kuin monissa muissa edistyneissä tiedemaissa. Ki-

teyttäen tieteen yleistaso on hyvä ja vakaa, mutta huippuja on vähän. Tarvitaan lisää kansainvälistä toimintaa, tutkimushenkilöstön liikkuvuutta ja kansainvälisiä investointeja. Yksityisen rahoituksen osuuden lisääminen on strateginen kysymys Suomelle ja huippututkimukselle. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio (TKI) -rahoitus on tällä hetkellä pirstaleista. Se koostuu liian paljon kansallisista rahoituslähteistä.

Yliopistoilla on oltava kokonaisnäkemys riittävän erilaisista profileista. Tätä kehitystä tulee systemaattisesti jatkaa.

Suomen Akatemian rahoituksella on tehty merkittävää työtä yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseksi. Tutkimusalojen profilointi on edesauttanut sekä yliopistojen kilpailukykyä että yhteistyötä tukemalla keihäänkärkialojen tutkimusta.

Kaikkiaan ammattikorkeakouluilla on monipuolisesti erilaisia TKI-toimintaa palvelevia ympäristöjä ja infrastruktuureja. Määrät vaihtelevat sen mukaan, mitä koulutusvastuita missäkin ammattikorkeakoulussa on. Ammattikorkeakoulujen TKI-toimintamallit ovat olleet elinkeinoelämälähtöisempiä ja tunnistaneet alueiden tarpeet paremmin kuin yliopistojen vastaavat.

Kaupallistamisen vaikeus

Innovaatiojärjestelmän rakenteisiin, innovaatioiden tukipalveluihin ja rahoitukseen liittyviä selvityksiä on julkaistu viime vuosina useita (esim. Ilmavirta ym., 2001; Veu-

Yrittäjien tavoite

Ammattikorkeakoulujen haasteena on TKI-toiminnan toteuttaminen käytännössä täydentävällä rahoituksella. Yritysyhteistyön näkökulmasta tämä on johtanut pirstaleisiin ja kohtuullisen pieniin hankkeisiin ja sitä kautta keskikertaiseen vaikuttavuuteen. Tilanne on tällä hetkellä epätasa-arvoinen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä. TKI-toiminnan rahoitusta tulee kehittää suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja pidemmälle aikajänteelle koko korkeakoulukentässä.

Huippututkimusyliopistot ja perustutkimus ovat hyvin tärkeitä radikaalien innovaatioiden synnyttämisessä. Tulee ymmärtää perustutkimuksen rooli ja luonne osana yliopistojen tehtävää. Pk-yritysten ja korkeakoulujen, erityisesti yliopistojen, on tehtävä laajempaa ja parempaa yhteistyötä.

Yliopistojen tutkijoiden ja johdon resursseja menee aiempaa enemmän rahoitushakuihin, muun muassa Suomen Akatemian lippulaiva- ja profiilihakuihin. Liiallisista tutkimusrahojen korvamerkinnoistä (top-down) tulisi suunnata kohti vapaampaa, yliopistojen strategioihin ja omiin valintoihin liittyvää rahoitusta (bottom-up). Luotetaan enemmän yliopistoihin: suurempi rooli yliopistojen strategioihin linjaviin tutkimusrahoihin ja tätä kautta tutkijalähtöiselle, vapaalle perusrahoitukselle.

Yliopistojen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tulee etsiä pysyviä keinoja tukea nousevia nuoria tutkijasukupolvia. Suomalaisen tutkimuksen kilpailukyvyn parantaminen edellyttää, että uskalletaan tukea tunnetun huipputason tutkimuksen lisäksi uutta luovaa ja riskejä ottavaa tutkimusta. Ei ole hyvä, jos tutkijan ajasta merkittävä osa kuluu rahoituksen hakemiseen.

Kilpailtu rahoitus parantaa tutkimuksen tasoa ja lisää yliopistojen kansainvälistä

vetovoimaa. Huomion täytyy olla huippututkimuksen varmistamisessa ja tutkimusinfrastruktuurien kehittämisessä, niin että laatu ja jatkuvuus otetaan huomioon.

Tutkimusrahoitukset nojaavat liiaksi kansalliseen rahoitukseen. Suomen tutkimusrahoitusmekanismit on synkronoitava tiiviimmin yhteen EU:n tutkimusrahoituksen (FP 9) kanssa.

Menestyksekkään ja tuloksellisen tutkimusyhteistyön kannalta voidaan erottaa kolme ydinkysymystä tai havaintoa:

1. Miten mahdollistetaan foorumit, joissa kohtaavat kasvuhaluikkaat pk-yritykset, alan huippututkimus ja -osaaminen sekä asiakkaat?
2. Tutkijankoulutuksen sisältöjä ja menetelmiä tulee kehittää yhdessä työelämän kanssa, sillä vain noin 10 prosentille valmistuvista tohtoreista on tarjolla akateeminen ura.
3. Tutkimukseen perustuvien innovaatioiden kaupallistaminen on tällä hetkellä heikkoa.

Tutkimukset vaikuttavat osaavien ihmisten, yhdessä tekemisen ja vuorovaikutuksen tai tutkimustulosten kautta. Tohtorien määrän kasvu on mahdollisuus ja samalla haaste pk-sektorille. Tällä hetkellä kohtaanto ei ole hyvä. Tämä tulee ratkaista ensisijaisesti kehittämällä tutkijakoulutusta työelämälähtöisemmäksi ja lisäämällä tutkijakoulutukseen mahdollisuuksia yritys-yhteistyöhön, esimerkiksi mahdollistamalla julkisesti tuettu tutkijan työskentely pk-yrityksissä.

Yrittäjien tavoite

Pk-yrityksille tutkimuslaitosten toiminta vaikuttaa usein etäiseltä ja merkityksettömältä. Tällä hetkellä niistä on vain vähän hyötyä pk-yrittäjille.

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toiminta on tunnetuinta, mutta osaamisen ja teknologian siirron kannalta riittämättömät resurssit ja palvelut eivät mahdollista laajempaa yhteistyötä.

Monen tutkimuslaitoksen toiminta voisi tarjota merkittävästi kilpailuetuja pk-yrityksille. Pk-yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyöhön pitää panostaa voimakkaasti ja huomioida se myös rakenteissa, kuten tutkimuslaitosten hallinnossa.

Oleennaista on luoda malleja siihen, miten tutkijat voivat työskennellä yrityksissä ja yrittäjät tutkimushankkeissa.

gellers ym., 2009; Laasonen, Ranta & Uitto, 2012). Selvitysten mukaan tutkimuslähtöistä yritystoimintaa, lisensointia, tutkimussopimuksia ja muuta korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä edistäviä organisaatioita olisi vahvistettava ja koottava suuremmiksi yksiköiksi.

Opetus ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö tilasivat selvityksen julkista innovaatiotoimintaa tukevista alueellisista palveluista. Selvityksessä (TEM, 2012) tarkasteltiin yritysten innovaatiotoimintaa ja kansainvälistymistä edistävien julkisten kehittämisorganisaatioiden toimintaa ja palveluita, niiden toiminnan rahoitusta, roolia sekä yrityspalvelujärjestelmän kehittämistarpeita. Kohteina olivat yliopistot, ammattikorkeakoulut, teknologiakeskukset, seudulliset kehitysyritykset sekä ELY-keskukset.

Selvityksen perusteella valtakunnallisesti on tarjolla paljon yrityspalveluita. Erityisesti innovaatiotoiminnan edistämiseen on tarjolla useita palveluita, joille kaikille ei riitä kysyntää. Tosin alueellinen vaihtelu on huomattavaa.

Tutkimuksen vaikuttavuuden eri muodot huomioiden liian moni potentiaalinen tutkimus jää hyödyntämättä. Tutkimuksen kaupallistamiseen tarvitaan lisää vaikuttavuutta. Kyky sekä teoreettiseen huippu-tutkimukseen että tulosten kaupallistamiseen elinkeinoelämää varten on vaikea saavuttaa.

Kaikilla korkeakouluilla ja yliopistoilla on innovaatiotoimintaa tukevia rakenteita, kuten ideakiihdyttämöitä, korkeakoulujen innovaatiopalveluita sekä tukipalveluita ra-

hoituksen hakemiseen ja yrittäjyysvalmennukseen. Nykyiset mallit eivät kuitenkaan ole riittävästi auttaneet tutkimuksesta syntyneiden innovaatioiden kaupallistamisessa.

Tutkimuksesta syntyneiden innovaatioiden kaupallistamiseen tai levittämiseen tehokkain ratkaisu olisi yksityistää korkeakoulujen tutkimus- ja innovaatiopalvelut niiltä osin, kuin kyse on tutkimustulosten kaupallistamisesta ja eteenpäin viemisestä. Toiminnan ehdoista voitaisiin sopia korkeakoulun ja yrityksen välillä. Kilpailun ja aidon yrittäjyyden tuoma dynamiikka toisi innovaatioiden levittämiseen uutta vauhtia.

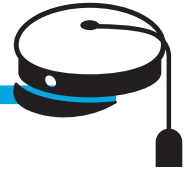
Tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä on edelleen tiivistettävä. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa toimivat tällä hetkellä Suomen Akatemia, Kansallisarkisto, Kotimaisten kielten keskus ja Varastokirjasto.

Eri hallinnonalojen alla toimii kaksitoista valtion tutkimuslaitosta:

- Elintarvikevirasto Evira
- Geologian tutkimuslaitos
- Ilmatieteen laitos
- Luonnonvarakeskus
- Maanmittauslaitos
- Suomen ympäristökeskus
- Säteilyturvakeskus
- Teknologian tutkimuskeskus VTT
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- Työterveyslaitos
- Ulkopoliittinen instituutti
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Valtion tutkimuslaitosten tutkimusmenot olivat 424 miljoonaa euroa vuonna 2015.

Lähtökohtana elinikäinen oppiminen

Yrittäjät yhä korkeammin koulutettuja

Yliopistoissa opiskeli vuonna 2016 yhteensä 154 700 opiskelijaa. [Tilastokeskuksen koulutustilastojen](#) mukaan 2016 yliopistoissa suoritettiin kaikkiaan 31 900 tutkintoa, mikä on 800 tutkintoa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Eniten väheni alempien korkeakoulututkintojen määrä, viisi prosenttia edellisestä vuodesta. Ylempien korkeakoulututkintojen määrä väheni vain hieman, alle yhden prosentin. Tohtorintutkintoja ja lisensiaatintutkintoja suoritettiin saman verran kuin edellisenä vuonna.

[Tilastokeskuksen mukaan](#) vuonna 2016 ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa opiskeli lähes 130 000 opiskelijaa ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa 11 000 opiskelijaa. Ammattikorkeakoulututkintoja suoritettiin 23 200 ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja 2 500. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijamäärä kasvoi kah-

deksan prosenttia ja tutkintomäärä kuusi prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 5,1 prosenttia keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2014–15 aikana. Keskeyttäminen väheni edellisvuoteen verrattuna lukio-, ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutuksessa ja pysyi ennallaan ammatillisessa koulutuksessa. ([Tilastokeskus 2017.](#))

Yrittäjien koulutustaso nousee edelleen. Suomen Yrittäjien jäsen selvityksen (2017) mukaan peruskoulupohjaisten yrittäjien osuus on noin yhdeksän prosenttia. Ammatillisen, ammattikorkea- ja yliopistokoulutuksen käyneitä on tulevaisuudessa yhä enemmän. Korkeakoulutettuja yrittäjiä on noin 28 prosenttia jäsenistöstämme.

Viimeisen viiden vuoden aikana jäseneksi liittyneistä noin 39 prosentilla on korkeakoulututkinto. Erityisen voimakkaasti nousee naisyrittäjien koulutustaso. Yrittäjien koulutustason paraneminen korreloi työikäisen väestön koulutustason nousuun.

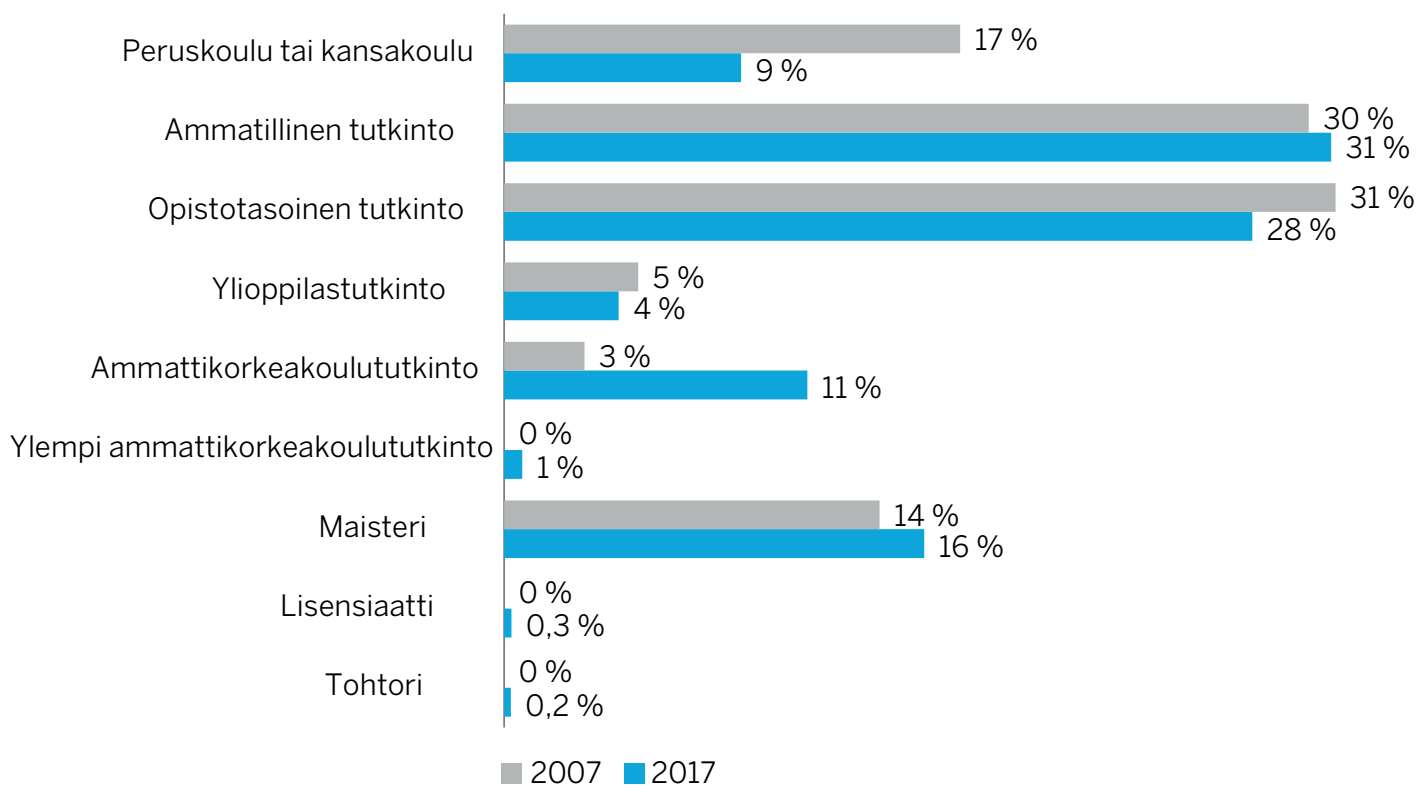
Yrittäjien tavoite

Jatkuvan oppimisen ja kehittymisen näkökulma olisi saatava vahvistumaan erityisesti pk-yrityksissä. Yrittäjien kannalta korkeakoulujen ja yliopistojen elinikäisen oppimisen palvelut ovat tällä hetkellä

kohtuullisen vaatimattomia. Työelämälle suunnatut tutkimus- ja kehittämishankkeet tulee toteuttaa yritysten kehittämistarpeiden mukaan.

Suomen Yrittäjien jäsenten koulutustaso 2007 ja 2017

Lähde: Suomen Yrittäjien jäsenrekisteri 2017.

Avoimen korkeakoulun ja yliopistollisen täydennyskoulutuksen toiminnot on yhdistetty elinikäisen oppimisen palveluiksi.

Neljä väylää elinikäiseen oppimiseen

1. Avoimen korkeakouluopetuksen tavoitteina on muun muassa koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen, sivistys, osaamisen täydentäminen, työelämän tarpeisiin vastaaminen sekä tutkintokoulutukseen tutustuttaminen ja valmistaminen. Avoimessa yliopistossa voi suorittaa tutkinnon osia. Opiskelijamaksu on enintään 15 euroa/opintopiste. Vuonna 2015 osallistujia oli avoimessa yliopistossa 79 000 ja avoimessa ammattikorkeakoulussa 18 500. Opiskelu on nimensä mukaisesti tarkoitettu kaikille.

2. Erikoistumiskoulutukset suoritetaan korkeakoulututkinnon jälkeen, ja ne edistävät ammatillista kehittymistä ja erikoistumista. Niiden tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa. Tavoitteet määritellään aseuksissa. Kohderyhmänä ovat korkeakoulutetut, jo työelämässä toimineet henkilöt. Opiskelijamaksu on enintään 120 euroa/opintopiste. OKM:n tukemien pilottikoulutusten osallistujamäärän arvioidaan olevan noin 1 000–1 500. Tällä hetkellä yrittäjille

suunniteltua koulutusta esimerkiksi johtamisesta ei ole saatavilla.

3. Yliopistollinen täydennyskoulutus on maksupalveluperiaatteella toteutettua täydennyskoulutusta erilaisiin tarpeisiin. Koulutukset rahoitetaan liiketoiminnan kautta. Toiminta on organisoitu eri yliopistoissa eri tavoin. Viime vuosien suuntaus on ollut täydennyskoulutuslaitosten yhtiöittäminen. Vuonna 2015 täydennyskoulutukseen osallistui 66 700 henkilöä. Osallistujamäärät ovat viime vuosina vähentyneet.

4. Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja (YAMK) on voinut suorittaa vuodesta 2003 alkaen. YAMK-koulutus tuottaa työelämän muutoksiin uutta ja vaativaa asiantuntijaosaamista. Vuonna 2015 valmistuneita oli yli 13 000. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä tasoa EQF 7. Se antaa saman kelpoisuuden kuin yliopistossa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto. YAMK-tutkintoon edellytetään kolmen vuoden työkokemusta ennen opintojen aloittamista. Koulutus on monimuoto-opiskelua, ja tutkinto suoritetaan usein 1,5–2 vuodes-
sa töiden ohella.

Yrittäjien tavoite

Suomen tulee pyrkiä kouluttamaan yhä suurempi osa väestöstä. Hyvä tavoite on, että vähintään puolet työikäisestä väestöstä suorittaa korkeakoulututkinnon työuransa aikana. Keskeinen perustelu on, että työelämän tarpeet, ammattirakenteet ja osaamisvaatimukset muuttuvat ja työtä on kehitettävä.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö [OECD:n ennusteen mukaan](#) vuonna 2030 maailmassa on noin 300 miljoonaa

nuorta aikuista (25–34-vuotiaat) korkeakoulutettua.

Korkeakoulutuksen yleistyminen maailmanlaajuisesti tarkoittaa yhä kovenevaa kilpailua osaajista ja osaamisesta paitsi korkeakoulujen myös kansantalouksien, yritysten ja yksilöiden välillä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tulevaisuudessa yhä suurempi osa yrittäjistä on korkeasti koulutettu.

Täydennyskoulutuksessa käytetyt opetusmenetelmät eivät ole pk-sektorin näkökulmasta mielekkäitä.

Yrittäjien tavoite

Yrittäjille korkea-asteen elinikäisen oppimisen väylät ovat sekavia ja kohdentuvat heikosti yrittäjien osaamisen kehittämiseen. Osittain tästä syystä osa korkeasti koulutetuista yrittäjistä ohjautuu suorittamaan toisen asteen tutkintoja, esimerkiksi johtamisen erikoisammattitutkintoa oppisopimuksella.

Toisen asteen tutkinnot ovat kustannuksiltaan huomattavasti edullisempia, koska ne ovat yhteiskunnan subventoimia. Esimerkiksi toisen asteen johtamisen erikoisammattitutkinto maksaa alimmillaan vain tutkintomaksun 58 euroa, kun johtamiskoulutus korkea-asteella (MBA) maksaa 10 000–50 000 euroa.

Yliopistollinen täydennyskoulutus näyttää yliopistojen perustehtävistä irrotetulta toiminnalta. Tämä näkyy muun muassa siinä, että yliopistojen huippututkimus ja osaaminen on liian harvoin mukana täydennys- ja kehittämistoiminnassa. Osaltaan tämä johtuu siitä, että yliopistojen henkilöstöllä ei ole velvoitetta sisällyttää täydennyskoulutusta lakisääteiseen 1 600 tunnin työmääräänsä. Lisäksi täydennyskoulutuksessa käytetyt opetusmenetelmät eivät ole pk-sektorin näkökulmasta mielekkäitä.

Yliopistojen täydennyskoulutus ja -kehittämistoiminta tulisi nivoa tiukasti kiinni yritysten osaamis- ja kehittämistarpeisiin

osana yliopistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tehtävää.

Avoimen korkeakoulutuksen tutkinnon osat tulee muotoilla vastaamaan yrittäjien ja elinkeinoelämän tarpeita. Tällä hetkellä opinnot ovat tarjonta-, oppiaine- ja tutkintokeskeisiä. On toivottavaa, että tulevaisuudessa opinnot ovat tarve- ja osaamiskeskeisiä ja mahdollistavat yksilöllisen oppimisen polut.

On myös selvitettävä, miten toisen asteen aikuiskoulutus ja korkea-asteen täydennyskoulutus voisivat muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, jossa hyödynnetään paras osaaminen molemmista koulutus-tasosta riippumatta.

Vaikuttavuuden lisäämiseksi avoimen korkeakoulun ja yliopistollisen täydennyskoulutuksen toiminta tulisi yhdistää elinikäisen oppimisen kehittämisorganisaatioksi. Organisaation tehtävä olisi kaksisuuntainen: ensinnäkin se tarjoaisi kohtaamisen foorumit elinkeinoelämälle, työelämälähtöisen huippuosaamisen yrityksille. Toisaalta se toimisi opetuksen ja oppimisen start up -kehitysalustana emokorkeakoulujen opetuksen kehittämisessä. Elinikäisen oppimisen kehittämisorganisaation toiminta kytkettäisiin osittain perusrahoitukseen.

Yrittäjien tavoite

Haasteet korkeakoulujen yrittäjyystoiminnoissa kiteytyvät kolmeen seikkaan:

- puutteelliseen johtamiseen
- siilomaiseen toimintaan
- käytettävissä oleviin resursseihin.

Kaikkea opetusta koskevan yrittäjyysvalmiuksien antamisen lisäksi korkeakoulujen tulisi strategisesti profiloida yrittäjyyskasvatuksen edistäminen ja keskittyä esimerkiksi johonkin elinkaareen vaiheeseen, kuten kasvuyrittäjyyden tukemiseen. Korkeakoulujen kannattaa tehdä mahdolli-

simman laajaa ja laadukasta yhteistyötä yrittäjyyskasvatuksen eteen.

Vuonna 2017 julkistetut opetus- ja kulttuuriministeriön yrittäjyyslinjaukset antavat hyvän pohjan yrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa.

Tällä hetkellä korkeakoulujen rahoitusmallissa ei ole huomioitu yrittäjyyttä lainkaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön merkitys korkeakoulujen yrittäjyystoiminnan ohjaamisessa tavoite- ja tulosneuvotteluiden kautta on ensisijaisen tärkeää.

Kaikille kokemus yrittäjyydestä

Opetus- ja kulttuuriministeriön raportin mukaan yrittäjyyskoulutusta on suomalaisissa korkeakouluissa tarjolla laajasti. Lähes kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut tarjoavat vähintään yksittäisiä kursseja yrittäjyydestä. Yrittäjyys on yliopistojen raportoinnin mukaan pääainevaihtoehtona tai maisteritason ohjelmana ainakin seitsemässä yliopistossa. (OKM 2016.)

Yrittäjyyttä voi opiskella yrittäjyyteen keskittyvissä tohtoriohjelmissa ainakin kolmessa yliopistossa: Aalto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Turun yliopisto. Vaihtoehtoisesti oman opintoalan tohtorikoulutukseen voi sisältyä opintojaksoja, jotka valmistavat yrittäjyys- ja liiketoimintavalmiuksien kehittämiseen ja osaamisen kaupallistamiseen. Yrittäjyyteen liittyviä aiheita on myös integroitu tieteenalojen sisäiseen opetukseen.

Kaikki ammattikorkeakoulut tarjoavat vähintään yksittäisiä yrittäjyyskursseja. Yrittäjyyttä voi opiskella usein liiketalouden koulutuksen yhtenä suuntautumisvaihtoehtona. Lisäksi ammattikorkeakouluilla on erillisiä yrittäjyystutkintoja, joissa suurin

osa opiskelusta tapahtuu tiimiyrityksissä tai osuuskunnissa. Viisi ammattikorkeakoulua kertoo yrittäjyysopintojen kuuluvan pakollisina osina tutkintoihin.

Merkittävänä koulutukseen liittyvänä ulottuvuutena yrittäjyyden tukemisessa on korkeakoulujen pyrkimys pedagogisten käytäntöjen kehittämiseen. Yrittäjämäistä toimintatapaa tukevia pedagogisia ratkaisuja pyritään hyödyntämään ja kehittämään ainakin kymmenessä yliopistossa. Selvityksen mukaan myös 13 ammattikorkeakoulua raportoi pedagogisten käytäntöjen kehittämisestä ja projektioppimisen tai tekemällä oppimisen mallien hyödyntämisestä.

Korkeakouluilla on myös tärkeä tehtävä yrittäjyyden tutkijoina. Ainakin 11 yliopistoa tekee tällä hetkellä tutkimusta yrittäjyydestä. Painopisteet vaihtelevat ja yrittäjyyttä tutkitaan hyvin monenlaisista näkökulmista. Tutkimusta tehdään esimerkiksi kasvuyrittäjyyden, omistajuuden ja yritysjohtamisen, innovaatiojärjestelmien sekä opettajankoulutuksen ja yrittäjyyskasvatuksen teemoista. Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa on kehitetty Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo perus- ja toisen asteen opettajille. Mittariston avulla on kehitetty suomalaisen yrittäjyyskasvatusta.

Liiketoimintaympäristö globalisoituu ja digitalisoituu. Siksi korkeakoulututkinnon ja toisen asteen tutkinnon edellytyksenä tulee olla kansainvälistymisjakso.

Lisäksi ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista on edistettävä.

Kaikille opiskelijoille kansainvälistä kokemusta

Ulkomaisissa korkeakouluissa opiskelee tätä nykyä enemmän suomalaisia kuin koskaan aikaisemmin: lukuvuonna 2015–2016 noin 8 000 suomalaista suoritti tutkintoaan ulkomailla Kelan opintotuen turvin. Joukko on viimeisen kymmenen vuoden kuluessa kaksinkertaistunut. ([Opetushallitus 2017.](#))

Suomalaiset opiskelevat ulkomailla useimmiten kauppatiedettä, humanistisia aineita, lääke- ja hoitotieteitä sekä yhteiskuntatieteitä. Vastaavasti esimerkiksi tekniikkaa tai luonnontieteitä opiskellaan ulkomailla vain vähän. Mielenkiintoinen tulos selvityksessä oli se, että ruotsinkieliset suuntaavat ulkomaiseen korkeakouluun useammin kuin suomenkieliset ikätoverit.

Ulkomaille hakeutuu eniten eteläisessä Suomessa ja pääkaupunkiseudulla tai sen lähistöllä asuvia nuoria. Peräti 58 prosenttia opintonsa lukuvuonna 2014–15 aloittaneista asui ennen lähtöään Uudellamaalla.

Vuonna 2016 yli kymmenentuhatta korkeakouluopiskelijaa lähti vähintään kolmen kuukauden mittaiselle ulkomaanjaksolle Erasmus+ -ohjelman kautta.

24 prosenttia yliopisto-opiskelijoista lähtee opiskelijavaihtoon. Suosituimmat maat ovat Saksa, Espanja, Alankomaat, Iso-Britannia ja Ruotsi. 38 prosenttia ulkomaille lähtevistä korkeakouluopiskelijoista on miehiä.

Vuodesta 1992 lähtien 102 000 korkeakouluopiskelijaa on osallistunut EU-ohjelmien kautta vaihtoon tai harjoitteluun.

Palvelumuotoilua yritysyhteistyöhön

Korkeakoulujen ja yritysten yhteistyö on kansainvälisten yritysjohtajakyselyjen mukaan Suomessa kattavampaa kuin missään muussa maassa ([Yhdessä kohti tulevaa 2016](#)). Tiiviin yhteistyön taustalla on muun muassa suomalaisen yhteiskunnan homogeenisuus, keskinäinen luottamus sekä avoin toimintakulttuuri. Lisäksi Tekesin rahoitus sekä korkeakouluverkoston alueellinen laajuus, nuori ikä ja helppo lähestyttävyys edistävät yhteistyötä.

Yritysten ja korkeakoulujen yhteistyö konkretisoituu usein opiskelijoiden harjoittelussa tai opinnäytteissä. Käytännössä yhteistyö voi olla melkein mitä tahansa innovaatioiden kehittämisestä tapahtumien järjestämiseen ([Opinnoista osaajaksi.](#))

Korkeakoulujen ja yritysten välisissä keskusteluissa on puhuttu pitkään, että yritysyhteistyön palvelut korkeakouluissa voisi keskittää yhdelle taholle. Silti yhdessäkään korkeakoulussa ei ole täysin keskitettyä järjestelmää, eikä näytä siltä, että se olisi mahdollista lähitulevaisuudessa.

Yrityksille on tärkeää, että korkeakoulut opastavat yrityksiä aktiivisesti siinä, miten korkeakoulu toimii ja keneen kannattaa olla yhteydessä. Tämä edellyttää yritysyhteistyötä tekemiltä asiantuntijoilta hyvää oman korkeakoulun tuntemusta ja myös erinomaisia verkostoja tiedekuntiin ja laitoksiin. Tällä hetkellä keskeinen haaste varsinkin pienille yrityksille on oikean henkilön tai palvelun löytäminen kyseisestä korkeakoulusta.

Yrittäjien tavoite

Suomen korkeakoulujen yritys yhteistyön palvelujen suurin kehittämiskohde on niiden muotoileminen pienten, kasvuhaluisten yritysten tarpeisiin. Lähtökohta tiiviimpään yhteistyöhön pk-sektorin kanssa on ns. yhden luukun periaate.

Yrittäjälle tulisi olisi tarjolla selkeä palvelu, johon ottaa yhteyden ja josta saa ensimmäisen palvelukokemuksen. Yhden luukun periaate tulisi muotoilla yhteistyössä alueen eri korkeakoulujen kanssa. Näin voitaisiin taata riittävät voimavarat toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Tämä ei rajoita korkeakoulujen tai yliopistojen mah-

dollisuutta tehdä suoraan yhteistyötä yritysten kanssa.

Yhden luukun malli tarjoaa korkeakouluille myös toimijan, jonka haluaa kehittää korkeakoulujen yritys yhteistyötä. Yritys voi aloittaa keskustelut yhden tahon kanssa tutkimus- tai opetus yhteistyöstä, työnantajakuvan kehittämisestä, yritys näkyvyydestä, opiskelijoiden rekrytoinnista tai opiskelijaprojekteista. Kun yrityksen tarpeet ovat selvillä, yksikkö kytkee tutkijat ja yrityksen edustajat keskusteluyhteyteen ja väistyy itse taka-alalle.

Jokaisessa yliopistossa annetaan yrittäjäyyskoulutusta. Start up- ja hautomotoiminnassa tehdään tiiviisti yhteistyötä.

Suomi on pk-yritysten maa

Lähes kaikki ovat pieniä yrityksiä

- Suomessa on kaikkiaan 283 000 yritystä. Näistä yksinyrittäjiä on noin 65 prosenttia.
- Pieniä yrityksiä (1–49) on 99,8 prosenttia kaikista yrityksistä.
- Työnantajayritysten määrä ei ole oleellisesti kasvanut Suomessa yli kymmenen vuoteen. Yksinyrittäjien määrä kasvaa koko ajan.
- Yksityisen sektorin uusi työ syntyy pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tilastojen mukaan vuosina 2001–2015 on syntynyt nettomääräisesti 70 000 uutta työpaikkaa, kaikki pk-sektorille.

Yhä useammalla yrittäjällä on korkeakoulutus

- Yrittäjien koulutustaso paranee. Suomen Yrittäjien jäsenistöstä 28 prosenttia on korkeasti koulutettuja (17 prosenttia vuonna 2017).
- Viimeisen viiden vuoden aikana liittyneistä uusista jäsenistä 39 prosentilla on korkeakoulututkinto.

Digitalisaatio ja kansainvälistyminen haastaa yrityksiä

- Vahvasti digitalisoituneita yrityksiä Suomessa on noin 20–25 000. Nämä yritykset ovat edelläkävijöitä suomalaisessa yritys kentässä. Näistä noin kolmasosa tekee kasvavaa liiketoimintaa digitaalisessa toimintaympäristössä.

- Digitaaliset yritykset ovat muita yrityksiä uusiutumiskykyisempiä ja kasvuhaluisempia. Ne myös ottavat muita yrityksiä herkemmin käyttöön uusia teknologioita ja ovat voimakkaasti kansainvälistymishaluisia. Heillä on myös muita yrityksiä positiivisempi kuva tulevaisuudesta ja suhdanteista sekä tämän myötä enemmän halukkuutta palkata uutta henkilöstöä.
- 23 prosentilla pk-yrityksistä on kansainvälistä liiketoimintaa. Suomessa on siis noin 65 000 pientä ja keskisuurta yritystä, jotka vievät tavaroita tai palveluja tai harjoittavat muuten liiketoimintaa ulkomailla.

Osaavan työvoiman puute rajoittaa kasvua

- Helmikuussa 2017 julkaistun Pk-yritysbarometrin mukaan lähes puolella yrityksistä osaavan työvoiman puute rajoittaa kasvua. Joka kymmenes yritys ilmoittaa, että osaavan työvoiman saatavuus on yrityksen kasvun merkittävin este. Noin 40 prosentilla yrityksistä se rajoittaa kasvua jossain määrin.

Yrittäjäksi ryhtyminen kiinnostaa nuoria vain teoriassa

- Nuorten asenteet yrittäjyyttä ja yrittämistä kohtaan ovat positiivisemmat kuin koskaan aiemmin.
- Viisi vuotta yliopistotutkinnon suorittamisen jälkeen kolme prosenttia toimii yrittäjänä tai työllistää itsensä. Määrä ei ole muuttunut olennaisesti viime vuosina.

Lähteet

Askeleita kohti 2030-luvun korkeakoulutusta. Akavan korkeakouluvisio. Akava 2017.

Education Indicators in Focus. OECD 2015. <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/EDIF%2031%20%282015%29--ENG--Final.pdf> [11.9.2017]

Ilmavirta, V. 2001 (toim.). Innovatiivisen toiminnan tukipalvelut yliopistoissa. Projektin loppuraportti ja suositukset. Publications of Otaniemi International Innovation Centre 3–2001. Jyväskylä.

Keitä ovat ulkomaalaisten korkeakoulujen suomalaiset tutkinto-opiskelijat? Fakta Express 3A/2017. Opetushallitus 2017. http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/163099_Fakta_Express_3A_2017.pdf [11.9.2017]

Kohti maailman parasta korkeakoululaitosta -esitys. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2016.

Kosunen, T. Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -visiotyö -esitys. Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -visiotyöseminaari II 14.6.2017. <http://minedu.fi/documents/1410845/4419410/Tapio+Kosunen+14.6.2017.pdf/79b5d5b2-a2d1-43c9-a7ce-4e7ec94f12f5> [11.9.2017]

Laasonen, V., Ranta, T. & Uitto, A. (2012). Julkiset yrityspalvelut alueilla. Selvitys innovaatio-, kansainvälistymis- ja alkavien yritysten palveluista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 45/2012.

Määttänen, N., Vihriälä, V. Kolme keinoa turvata tutkimuksen ja koulutuksen rahoitus. ETLA Muistio No 58. 2017.

Opetushallinnon tietopalvelu Vipunen: <https://vipunen.fi/fi-fi> [11.9.2017]

Oppilaitosyhteistyön muotoja työnantajan näkökulmasta. Opinnoista osaajaksi. Pääkaupunkiseudun koheesio- ja kilpailukykyohjelma.

Piilotettu osaaminen: selvitys kansainvälisyyden merkityksestä työelämässä. Cimo, Demos Helsinki 2013.

Pk-yritysbarometri kevät 2017. Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj, työ- ja elinkeinoministeriö.

Lehikoinen, A. Lukiokoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen sekä vapaan sivistystyön rakenne ja rahoitus uudistuvat -esitys. Toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenteellisen uudistuksen aluetilaisuus 7.11.2014. <https://www.avi.fi/documents/10191/2278401/Anita+Lehikoinen.pdf/440d4a14-2a8d-4152-afce-075ab5801878> [11.9.2017]

Lehikoinen, A. Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio- ja tiekarttatyö -esitys. Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -visiotyöseminaari II 14.6.2017. <http://minedu.fi/documents/1410845/4419410/Anita+Lehikoinen+14.6.2017.pdf/2f20b0cb-7f56-411d-b753-bd3fd7ed6d44> [11.9.2017]

Suomen innovaatiopolitiikan OECD-arviointi 2017. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu- ja 25/2017.

Suomi osaamisen kasvu-uralle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:14.

Suomen Yrittäjät. Jäsenrekisteri 2017.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Ammattikorkeakoulukoulutus. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/akop/2016/akop_2016_2017-04-19_tie_001_fi.html [11.9.2017]

Suomen virallinen tilasto (SVT): Tutkimus- ja kehittämistoiminta. 2014, Korkeakoulusektorin tutkimus- ja kehittämistoiminta. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/tk-ke/2014/tk-ke_2014_2015-10-29_kat_004_fi.html [11.9.2017]

Suomen virallinen tilasto (SVT): Yliopistokoulutus. 2016. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/yop/2016/yop_2016_2017-05-10_tie_001_fi.html [11.9.2017]

Tieteen tila 2016. Suomen Akatemia

Towards a future proof system for higher education and research in Finland, Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2015:11.

Valmiina valintoihin. Ylioppilastutkinnon parempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:37.

Valmiina valintoihin II. Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:25.

Vihervaara, Tommi. Yritysyhteistyö opetuksessa. Käytännön käsikirja yliopistoille ja yrityksille. Aalto-yliopisto 2015.

Viitasaari, J., Päällysaho, S. Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan ympäristöjen ja infrastruktuurien avoimuus. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja 2016.

Veugelers, R., Aiginger, K., Breznitz, D., Edquist, C., Murray, G., Ottaviano, G., Hyytinen, A., Kangasharju, A., Ketokivi, M., Luukkonen, T., Maliranta, M., Maula, M., Okko, P., Rouvinen, P., Sotarauta, M., Tanayama, T., Toivanen, O. & Ylä-Anttila, P. (2009). Evaluation of the Finnish National Innovation System – Full Report. Helsinki: Taloustieto.

Yhdessä kohti tulevaa. Selvitys korkeakoulujen ja muun työelämän yhteistyöstä. Sivistystyönantajat 2016.

Yliopisto 2025. Yhdessä, avoimesti, uudistaen. Suomen yliopistojen yhteinen vuoteen 2025 ulottuva visio. Suomen yliopistot ry. UNIFI 2016.

Yrittäjyyslinjaukset koulutukseen 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. <http://min-edu.fi/documents/1410845/4363643/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e> [11.9.2017]

Yrittäjyyden tukemisen hyvät käytänteet korkeakouluissa 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:14.

YRITTÄJYYDEN PUOLESTA

Suomen Yrittäjät | Mannerheimintie 76 A, 00250 HELSINKI | PL 999, 00101 HELSINKI
puhelin 09 229 221 | toimisto@yrittajat.fi | yrittajat.fi